

20

מחשבות על ינאי טויסט
יוני 2002

כאשר ינאי טויסטר מסתכל על פרחי כובע הנזיר הוא שומע את השם 'כובע הנזיר'. ה'שמיעה' הזו אל מול הפרח, אל מול המבט בפרח, משפיעה על כל מבנה הפריים שלו. וה'שמיעה' הזו היא אפילו סיבת הפריים. למשל בעבודה המסוימת הזו הפריים כולו בנוי כמו כובע, אבל זה מן 'כובע טבעי' – איש לא עשה את ה'כובע' הזה. הוא טבעי כמו שטבעי הוא הפרח. אבל הוא 'טבעי' רק למבט הלשוני שאפשר את הפריים הזה בצורת כובע. זהו סוג הפרדוקסים החביב על טויסטר: טרדת השם כמו גם החרדה שמביא

איתו השם (המשא והמטען שלו, ההיסטוריה שלו) מתגלה בעוצמה בעבודה בה הכותרת המודפסת 'הר הקסמים' מופיעה על גב גיליון נייר זכוכית בתצלום מלבני חצוי של שני

גיליונות כאלה, מפנים ומאחור. ואפשר להדגים באמצעות עבודות רבות נוספות. (בית הקברות השומרוני, ואדי כפירה, גיא בן-היננו, חומת הצלפים ואחרות כמו תצלומי התילים, הבורות והשוחות של טויסטר) אני אומרת הטרדה והחרדה שבשמות כי השמות שטויסטר מתעכב עליהם הם כאלה. מטען, משא והיסטוריה אינם בהכרח 'רק' חרדה. בעבודה האנטי-אקספרסיבית והסופר מופנמת שלו המטענים

של השמות הם תמיד, כך נדמה לי, מושאים של חרדה עמוקה. מבחינתי כאן טמונה גם האיכות המיוחדת במינה, המפתיעה, של הקול השקט-שקט ובהיר-בהיר של תצלומיו. לא רק הצלם, גם צופה של התצלומים הללו נידון להתעמת עם גורלה של בהייה המפליגה לה הרחק אל מעבר למתגלה לכאורה – או מוטב – ל'לכאורה מתגלה' שבתצלום. אנחנו לא חושבים על מה שאנחנו מסתכלים עליו.

השם הוא מוליך מרכזי של העבודה שלו;

מושטט ממנה, סמוי בתוכה, 'חפור' בה, 'מתחפר', או נוכח בה. וכל אלה הם שמות לא של נושאי צילום אלא שמות של אופרציות צילומיות. חשוב להבין עד כמה עקרוני הדבר: על אף קירבה מסוימת בין מושאי תצלומיו בכל זאת אין לטויסטר שום 'נושא' ספציפי. דרך

יעילה להתקרב אל עולמו היא אכן לשאול איזה מן אופרציה הוא מבצע, וגם מה הם הקשרים שבין אופרציות בתצלומים שונים, נפרדים, איך התצלומים שלו 'עונים' זה לזה, איזה יחסים מקימות ביניהן סדרות תצלומים, ומה מגלה ממד הזמן בעבודות הוידאו לגבי תצלומי הסטיל ולהפך. פחות יעילה השאלה - מה הוא מצלם. האופרציות הוא הדבר שעליו הוא עמל ואותו מברר לעצמו בקפידה רבה ומעוררת השתאות.

הרף העין של השם והדבר – כביכול הרף העין של השם והדבר - הם חידה גדולה מול העולם, כמובן לא רק כאשר מדובר בצילום. המבנה של האפראט הצילומי דוחף אותה לחזית במיוחד. בעולם של טויסטר מעוצבת החידה הזו אל מול מה שהוא קורא לו "כוח הגרביטציה של הצילום"; העובדה שכל צילום מעצם היכולות של הכלי האופטי שהוא, נטפל תמיד לשארית מסוימת. הוא אינו יכול להביט בפעולה שקודמת לפעולת הצילום, רק בשיירים שלה. כמובן זה כל צילום מבחינתו מכיל בתוכו את הכישלון המועד של המבט, כלומר את היותו נידון לשוטט בעלמא על גבי פני שטח של דברים וחפצים מבלי יכולת לפלח את החומר, או לראות באמת משהו בדבר שאליו או עליו מביטים.

אכן, בשני משפטים שאמר לי פעם ינאי טויסטר היתה אמת גדולה והם גם מאפיינים היטב את גישתו לצילום: "אני חייב להסתכל על משהו כדי לחשוב על משהו אחר" הוא משפט אחד, והשני: "אני לא חושב על מה שאני מסתכל עליו". מעבר לתוכן המעניין והחשוב של המשפטים האלה, כאשר שמעתי אותם חשבתי ביני לבני, כך מדבר מי שחושב לעצמו, ומי שחושב לבד ובעצמו.

ישנן נוסחאות עבודה אחדות – למשל על מה בכלל מסתכלים, ופורמט שיחה מועדף שהצילום המשכיל והמעודכן אימץ לעצמו. אם אמנם מטיב הענין הוא שכך הווה ויהיה, כמו בכל תחום ובכל מקצוע, עדין נדמה כי הצילום עיצב לעצמו ז'רגון מהודק במיוחד אשר בו השיחה למשל – על הצילום כעל 'פרקטיקה אידיאולוגית' נתפסת כדבר שבלעדיו לא רק 'אי אפשר', אלא גם כמה שמכונן בפועל וגם כמעט

כולל או מכיל את מושג הערך שלו. אכן מידת ההצלחה לחשוף או להאיר את המנגנון של האפראט אשר שקיפותו כוזבת נחשבת היום כמעט לדבר היחיד שיכול להחשב כבעל ערך בצילום. כל השאר, למשל כוח ה'ריאליזם' או/גם ה'נטורליזם' של הצילום, בוודאי גם הערכים הטקטיליים שבעבר היו משאת נפשו של 'צילום טוב', נתפסים כחלק הלא פורה של המקצוע, אולי גם הבטן הרכה שלו (עינוגי הרטינה) בוודאי ה'היסטוריה' שלו... וגם

ה'ארכאיות' המאימת שלו. כל אלה הם נושאים המעסיקים מאוד את ינאי טויסטר, וגישתו אליהם היא ביקורתית באופן אנליטי כמו גם רגשי.

